

Analyse

2. januar 2024

Det største benspænd for succes på arbejdsmarkedet er at være kvinde

Af Mathias Dybdahl Ahle og Anne Sophie Warberg Hækkerup

Piger starter livet med lavere sandsynlighed end drenge for både at nå toppen af indkomstfordelingen, og at blive ledere. Fx skal piger indhente 17 pct.-point på drenge for at have samme sandsynlighed for at ende i top 20 pct. af indkomstfordeling som 40-årig.

Denne analyse viser, at der er flere grupper i samfundet, der starter med dårligere mulighed for at udfolde deres talent end andre. Kvinder er dog den gruppe, der starter med de dårligste muligheder, og er samtidigt den eneste gruppe, der ikke kan udligne den medfødte forskel gennem karrierevalg. Analysen peger på, at et opgør med kønsskæve uddannelsesvalg og negative karriere konsekvenser for kvinder ifm. barsel og børnepasning kan mindske forskellen mellem kønnene og øge kvinders mulighed for talentudfoldelse.

Analysen viser:

- Alene det at være kvinde giver 17 pct.-point lavere sandsynlighed for at ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen som 40-årig i forhold til at være mand, og har også lavere sandsynlighed for at blive ledere.
- Efterkommere og personer med lavt uddannede forældre har også relative lave sandsynligheder for at få succes på arbejdsmarkedet.
- For mange af grupperne er valg af relativt lavt lønnede uddannelser og brancher en del af årsagen til problemet.
- For kvinder er det dog ikke nødvendigvis nok at vælge den rette karrierer. Kvinder møder også barrierer på arbejdsmarkedet bl.a. i forbindelse med at få børn.
- Danmark går glip af talenter, når alle grupper ikke har lige muligheder for succes. Analysen viser, at et opgør med skæve normer kan afhjælpe problemet.

Kontakt

Mathias Dybdahl Ahle
Økonom
Tlf. 26 21 82 64
E-mail mda@kraka.dk

1. Sammenfatning

Kvindens og efterkommeres talent begrænses

Danmark har historisk været god til at nedbryde barrierer for talentudfoldelse ved at skabe et relativt lige samfund. Alligevel viser denne analyse, at bl.a. kvinder og efterkommere stadig oplever barrierer, der afholder dem fra at få succes på arbejdsmarkedet i samme grad som andre grupper.

Kvinder har 17 pct. point mindre chance for at ende i top 20

Kvinder har allerede fra barndommen 17 pct.-point lavere sandsynlighed for at ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen som 40-årige, end mænd har, og efterkommere har 4 pct.-point lavere sandsynlighed end personer af dansk herkomst, jf. figur 1. Kvinder har derudover også lavere sandsynlighed for at blive ledere som 40-årige. Resultatet er renset for en lang række socioøkonomiske forhold, fx forældres uddannelse og indkomst.

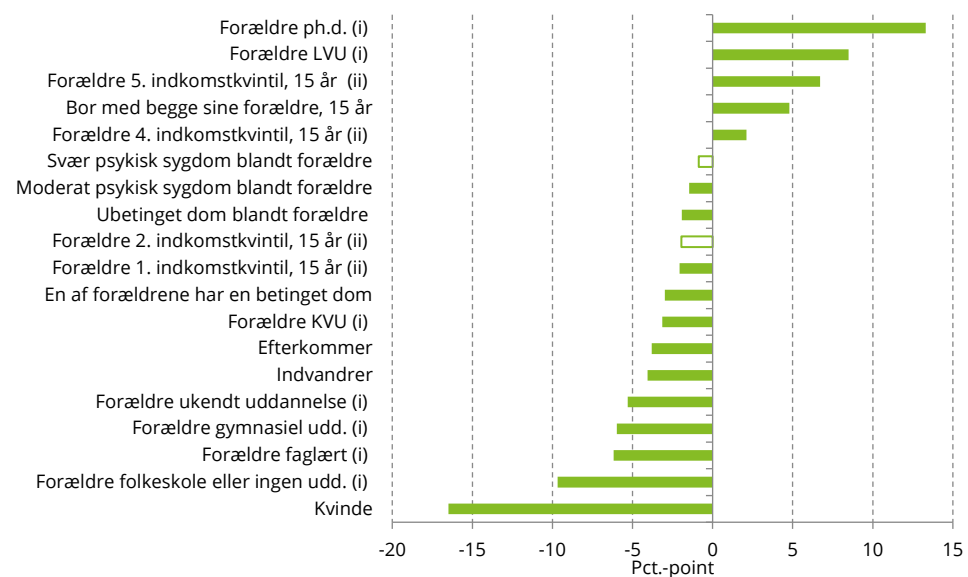
Uddannelsesvalg og børn er en del af forklaringen

Analysen indikerer, at skæve uddannelsesvalg, hvor disse grupper vælger uddannelser med relativt lav løn, er en del af forklaringen. For kvinder er dette dog ikke den eneste forklaring. Analysen indikerer, at kvinder også oplever barrierer i løbet af deres karriere. Barriererne kan bl.a. være relateret til skæve kønsnormer i forbindelse med at få børn. Ebdrup og Jørgensen (2021) finder, at kvindens løn falder bagud mændenes, når de får børn, som følge af bl.a. mere barsel, afholdelse af flere børns sygedage m.m.

Samfundet går glip af talenter og velstand

Når grupper i Danmark bliver begrænset i at udfolde deres talent, går det ud over samfundet i form af tabt velfærd og velstand. Hvis kvinder og efterkommere fremover skal have samme mulighed for talentudfoldelse som andre grupper, kræver det et opgør med de normer i samfundet, der bl.a. gør, at disse grupper vælger relativt lavtlønnede uddannelser, og som gør, at kvinder går betydeligt ned i løn, når de får børn.¹

Figur 1 Relativ sandsynlighed for at ligge i top 20 pct. af indkomstfordelingen blandt 40-årige, 2020

Anm.: Figuren viser alle parameterestimer fra regression (1) undtagen estimerne for opvækstkommune. Alle estimer, på nær de ikke-udfyldte søjler, er signifikante på et 5 pct. signifikansniveau. Referencepersonen er en mand af dansk herkomst, hvis højeste uddannede forældre har en mellemlang videregående uddannelse, og hvor forældrene ikke boede sammen, da personen var 15 år, og hvor forælderen med den højeste indkomst havde en indkomst i 3. indkomstkventil. Personens forældre har ingen domme eller registrerede psykiske sygdomme. (i) Højeste fuldførte uddannelse. (ii) Højeste indkomstkventil blandt forældrene.

Kilde: Danmarks Statistiks registre og egne beregninger.

¹ Ebdrup og Jørgensen (2021)

2. Har alle grupper i samfundet lige mulighed for at udfolde deres talent?

Barrierer for talentudfoldelse er dårligt for samfundet

Alle personer fødes med en vis portion af evner og talent. Det er dog ikke sikkert, at alle personer har lige muligheder for at udfolde deres evner og talent. Barrierer for talentudfoldelse og mangel på chancelighed går både ud over individer, virksomheder og samfundet. Hvis visse grupper eller enkeltpersoner i samfundet ikke har mulighed for at udfolde deres evner fuldt ud, går samfundet glip af talent og dermed indkomst og velstand.

Vi bruger ledelse og indkomst som mål for succes

Denne analyse undersøger, om der er særlige grupper i samfundet, der ikke udfolder deres talent på arbejdsmarkedet i samme grad som andre grupper. Graden af talentudfoldelse er dog svær at måle. Analysen bruger derfor to mål for succes på arbejdsmarkedet som en proxy for talentudfoldelse. De to mål er hhv., om en person ligger i top 20 pct. af indkomstfordelingen som 40-årig, og om en person er leder som 40-årig.

Vi undersøger forskel på grupperes chance for succes

Hvis nogle grupper i samfundet systematisk har lavere sandsynlighed for at nå disse mål end andre, kan det være et udtryk for, at disse grupper ikke får udfoldet deres evner og talent i samme grad som andre. I resten af analysen er det dog vigtigt at have in mente, at der findes mange personer, der har succes indenfor deres fag eller jobfunktion, men ikke nødvendigvis er ledere eller ligger i toppen af indkomstfordelingen, hvorfor vi ikke kan måle deres succes.

Dataopgørelse

Analysen tager udgangspunkt i indkomstfordelingen for personer, som fylder 40 år i 2020. Personer kan have høj indkomst på mange tidspunkter af livet, men der er en stærk sammenhæng mellem at ligge i toppen af indkomstfordelingen som 40-årig og at ligge i toppen af indkomstfordelingen på andre tidspunkter af sit liv.² Læs mere om opgørelsen af personernes indkomst i boks 1.

Vi opgør derudover en lang række baggrunds- og socioøkonomiske variable, der knytter sig til deres status som børn og deres omstændigheder som 40-årige. I boks 2 er der en nærmere beskrivelse af, hvilke variable der indgår i analysen.

Boks 1 Opgørelse af personers indkomst

I opgørelsen af personernes indkomst bruges variabelen ERHVERVSINDK_13 fra Danmarks Statistiks indkomstregister. ERHVERVSINDK_13 dækker over al erhvervsindkomst, løn og overskud af selvstændig virksomhed. For iværksættere, der har en unoteret virksomhed, er det ikke muligt at opgøre eventuelle årlige værdistigninger for virksomheden. Det betyder, at vi undervurderer indkomsten for nogle iværksættere. Det kan påvirke vores resultater, hvis iværksættere er særligt repræsenterede indenfor nogle af de karakteristika, vi undersøger fx uddannelsesniveauer eller brancher.

Derudover hentes pensionsoplysninger fra pensionsindbetalingsregistret. Vi beregner de årlige pensionsindbetalinger som summen af en række variable, der tilsammen giver os det samlede bidrag til arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger. Den samlede indkomst dækker dermed over personernes erhvervsindkomst samt indbetalinger til arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger.

For at tage højde for årlige udsving i personernes indkomst bruger vi et gennemsnit af personernes samlede indkomst for årene, hvor de fylder henholdsvis 39, 40 og 41 år. Visse personer kan ikke observeres i alle tre år. Hvis dette er tilfældet, medtager vi personernes gennemsnitlige samlede indkomst i de år, personen kan observeres, givet at personens indkomst kan observeres mindst ét af årene.

² Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Begrænsninger kan skyldes mange faktorer i samfundet	Vi udfører en regressionsanalyse for at undersøge graden af talentudfoldelse Der findes mange forhold i samfundet, der kan afholde nogle grupper fra at udfolde deres talent i samme grad som andre. Nogle grupper vokser fx op med dårligere forudsætninger for hjælp til lektier og skolearbejde i hjemmet end andre. Nogle grupper kan opleve diskrimination på uddannelser eller arbejdsmarkedet. Nogle grupper være påvirket af samfundsnormer, og derudover kan præferencer også medføre, at individer træffer valg, som påvirker deres sandsynlighed for at få en høj indkomst eller blive leder.
Vi benytter en lineær sandsynlighedsmodel ...	For at undersøge, om der er grupper i samfundet, der ikke får udfoldet deres talent på arbejdsmarkedet i samme grad som andre grupper, forsøger vi gennem en regressionsanalyse at isolere sammenhængen mellem en række baggrunds- og personkarakteristika, fx køn og herkomst, og sandsynligheden for at være leder eller ligge i top 20 pct. af indkomstfordelingen som 40-årig.
... og udfører en regression med forudsætninger ...	For at skelne mellem forhold personer ikke selv kan påvirke, fx hvilket køn man er født som eller ens families socioøkonomiske baggrund, og forhold personer selv har indflydelse på, fx valg af uddannelse eller branche senere i livet, udfører vi to særskilte regressioner. Først en regression, der udelukkende ser på sammenhængen mellem en række baggrundsvariable, og forudsætninger fra personens barndom, og sandsynligheden for at ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen. Regressionen vil kortlægge, hvorvidt nogle grupper i samfundet starter livet med bedre eller dårligere forudsætninger for at udfolde deres talent end andre.
... og en regression, hvor karakteristika som 40-årig indgår	Vi udfører derefter en regression, hvor en række målbare karakteristika om personen som 40-årig også indgår. Det er karakteristika som personen må formodes selv at have indflydelse på, fx personens uddannelsesniveau og den branche personen arbejder i. Regressionen vil vise sammenhængen mellem personens karakteristika som 40-årig og sandsynligheden for at ende i toppen af indkomstfordelingen. Metoden bag regressionen er uddybe ti Boks 2.
Estimerer kan vise graden af talentudfoldelse	Hvis regressionerne finder, at fx kvinder eller efterkommere har lavere sandsynlighed for at ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen, eller for at blive ledere, vil det være et tegn på, at disse grupper ikke får udfoldet deres evner i samme grad som mænd eller personer af dansk herkomst.

Boks 2 Regressionsanalyse

Vi har udvalgt en grundpopulation, der består af alle personer i Danmark, der er 40 år i 2020, og deres placering i indkomstfordelingen, jf. tidligere afsnit³. Populationen tilkøbes en lang række baggrunds- og socioøkonomiske variable. Disse variable deler vi op i to grupper: Forudsætningsvariable, der er opgjort i personens barndom, og personvariable, der karakteriserer personen som 40-årig.

Forudsætningsvariablene dækker for det første over personens køn og herkomst. Derudover dækker forudsætningsvariablene over en række oplysninger om personen og personens forældre på det tidspunkt, personen er 15 år, herunder forældrenes uddannelsesniveau, indkomst, kriminaloplysninger, eventuelle psykiske diagnoser, civilstatus, bopælskommune, og om personen bor med begge sine forældre. Personer, hvor vi ikke har nogle oplysninger om deres forældre, fjernes fra populationen.

Personvariablene dækker over en række personkarakteristika, der opgøres når personen er 40 år. Det dækker over personens civilstatus, uddannelse, branchen personen arbejder i, personens gymnasiekarakterer⁴, personens kriminaloplysninger, om personen har en psykisk diagnose og om personen har haft et fritidsjob som 15-årig.

Vi estimerer en lineær sandsynlighedsmodel for at ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen med to forskellige regressionsligninger. Én regression udelukkende med forudsætningsvariable og én regression med både forudsætningsvariable og personvariable for personen som 40-årig:

$$Top20_i = \beta_0 + \mathbf{H}'_i \boldsymbol{\delta} + \epsilon_i \quad (1)$$

$$Top20_i = \beta_0 + \mathbf{X}'_i \boldsymbol{\alpha} + \mathbf{H}'_i \boldsymbol{\delta} + \epsilon_i \quad (2)$$

Hvor:

- Top_{20_i} er en indikatorvariabel, der er én, hvis personen er i top 20 pct. af indkomstfordelingen som 40-årig.
- \mathbf{H}'_i er en vektor med forudsætningsvariable for person i .
- \mathbf{X}'_i er en vektor med personvariablene for person som 40-årig i .

Forældres baggrund har sammenhæng til succes

Relativt få kvinder og efterkommere ender i top 20 pct. af indkomstfordelingen

Når vi udfører regressionen udelukkende med forudsætningsvariablene, finder vi en stærk sammenhæng mellem forudsætningsvariablene og sandsynligheden for at ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen som 40-årig, jf. Figur 2. Fx har personer, hvor mindst én af personens forældre har en ph.d., 13 pct.-point større sandsynlighed for at ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen som 40-årig, end personer, hvor den højest fuldførte uddannelse blandt personens forældre er en mellemlang videregående uddannelse. På samme vis har personer, hvis forældre ligger i toppen af indkomstfordelingen, 7 pct.-point højere sandsynlighed for at ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen end personer, hvis forældre ligger i midten af indkomstfordelingen.

Kvinder har lavere sandsynlighed for succes end mænd

Køn og herkomst hænger også sammen med sandsynligheden for at ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen. Når der kontrolleres for de øvrige forudsætningsvariable, har kvinder 17 pct.-point lavere sandsynlighed for at ende i toppen af indkomstfordelingen end mænd, jf. Figur 2. Det svarer til, at kvinder har ca. 12,5 pct. sandsynlighed for at ende i top 20 pct., mens mænd har 28,5 pct. sandsynlighed. Efterkommere har 4 pct.-point lavere sandsynlighed for at ende i toppen af indkomstfordelingen end personer af dansk herkomst. Det svarer til at efterkommere har ca. 18 pct. sandsynlighed for at ende i top 20 pct., mens personer af dansk herkomst har ca. 22 pct.

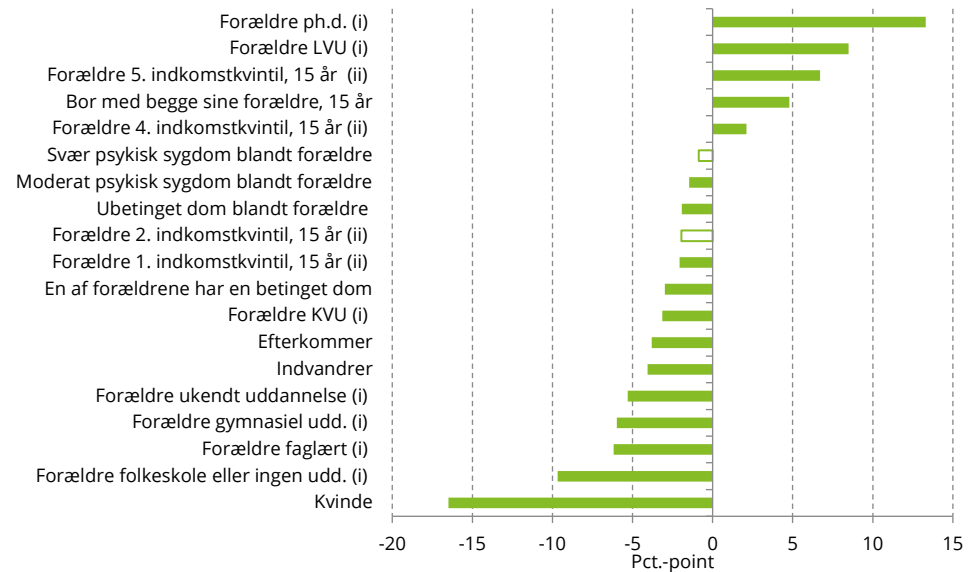
³ Se Boks 1 for nærmere specifikationer.

⁴ For at kunne medtage både personer med og uden gymnasiekarakterer i regressionen, benytter vi en indikatorvariabel, kaldet "ingen gymnasiekarakterer", der antager værdien én, hvis personen ikke har modtaget nogen gymnasiekarakterer. Referencegruppen er personer med gymnasiekarakterer i 3. kvartil.

Samfundet går glip af talenter fra udvalgte grupper

Resultaterne indikerer, at noget i samfundet begrænser især kvinder, men også folk med lavt uddannede forældre og efterkommere. Det kan skyldes konkrete barrierer og diskrimination i samfundet, men det kan også skyldes forskelle i præferencer, der bl.a. er præget af kulturelle og sociale normer. Lavere lønninger for kvinder kunne fx skyldes, at kvinder vælger uddannelser med relativt lav løn. Fx viser Bresler og Klejnstrup (2023), at forskelle i valg af uddannelser kan forklare 8 pct. af lønforskellen mellem mænd og kvinder 10 år efter dimittering.

Figur 2 Relativ sandsynlighed for at ligge i top 20 pct. af indkomstfordelingen blandt 40-årige, 2020,

Anm.: Figuren viser alle parameterestimer fra regression (1) undtagen estimerne for opvækstkommune. Alle estimer, på nær de ikke-udfyldte søjler, er signifikante på et 5 pct. signifikansniveau. Referencepersonen er en mand af dansk herkomst, hvis højeste uddannede forældre har en mellemlang videregående uddannelse, og hvor forældrene ikke boede sammen, da personen var 15 år, og hvor forælderen med den højeste indkomst havde en indkomst i 3. indkomstkventil. Personens forældre har ingen domme eller registrerede psykiske sygdomme. (i) Højeste fuldførte uddannelse. (ii) Højeste indkomstkventil blandt forældrene.

Kilde: Danmarks Statistiks registre og egne beregninger.

Forudsætninger udmøntes gennem livet

Kvinder oplever barrierer for talentudfoldelse

En stor del af sammenhængen mellem forudsætningsvariablene og sandsynligheden for at ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen udmønter sig på forskellig vis i andre målbare karakteristika gennem en persons livsforløb, fx gennem karrierevalg. Når vi kontrollerer for karakteristika, som personen har tilegnet sig som 40-årig, fx personens uddannelse og den branche, som personen arbejder i, ser vi derfor, at næsten alle forudsætningsvariablene mister hele eller dele af deres forklaringskraft, jf. figur 3. Estimerne for de variable, der beskriver personens karakteristika som 40-årig, kan findes i

Bilag 1.

Det er vigtigt at tage højde for opvækst

Fx falder estimatet for, om personens forældre har en lang videregående uddannelse fra 8 pct.-point til 2 pct.-point, når vi kontrollerer for personens karakteristika som 40-årig, jf. figur 3. Det understreger vigtigheden af at lave en regression udelukkende med forudsætningsvariable, da deres forklaringskraft undervurderes, når der tages højde for hændelser senere i personens liv.

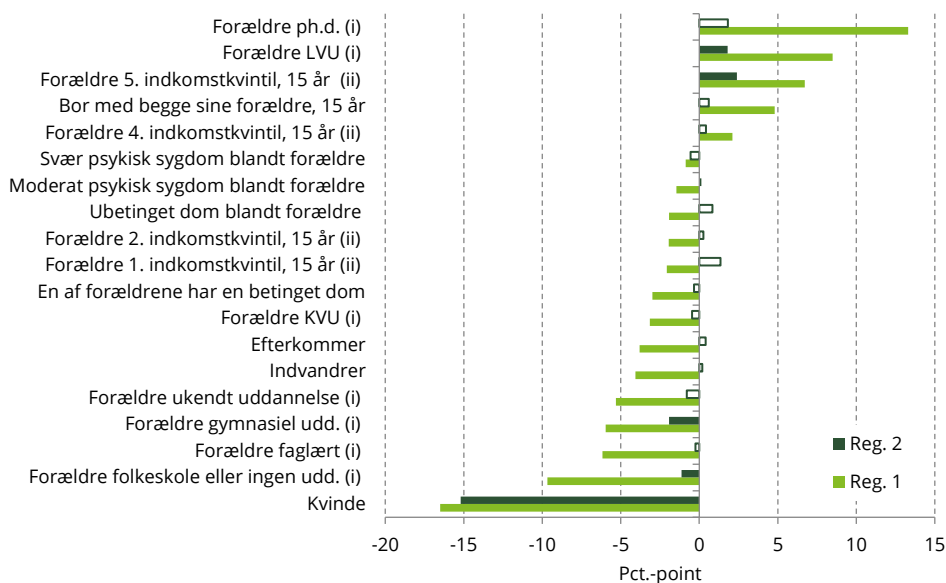
Efterkommere begrænses af bl.a. uddannelsesvalg

Når vi tager højde for personers karakteristika som 40-årige, herunder uddannelse og branche, har efterkommere samme sandsynlighed for at ende i toppen af indkomstfordelingen som personer af dansk herkomst. Når efterkommere sammenlignes med personer med samme uddannelse og job, ender de altså i toppen af indkomstfordelingen i samme grad som personer af dansk herkomst. Det tyder på, at den negative sammenhæng for efterkommere i figur 2 primært er drevet af efterkommernes lavere sandsynlighed for at arbejde i højtlønnede brancher eller tage højtlønnede uddannelser, inden de bliver 40 år.

Kvinder oplever stadig barrierer som 40-årige

Det samme gør sig ikke gældende for kvinder. At være kvinde er den eneste forudsætning, der stort set ikke ændrer forklaringskraft, når der tages højde for karakteristika som 40-årig, figur 3 har kvinder 15 pct.-point lavere sandsynlighed end mænd for at ende i toppen af indkomstfordelingen mod 17 pct.-point i figur 2. Det vil sige, at selvom en kvinde har samme uddannelsesniveau og arbejder i samme branche som en mand, har kvinden stadig væsentlig lavere sandsynlighed for at ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen, end en mand har.

Figur 3 Relativ sandsynlighed for at ligge i top 20 pct. af indkomstfordelingen blandt 40-årige, 2020

Anm.: Figuren viser alle parameterestimer for forudsætningsvariablene i regression (1) og (2) på nær estimaterne for opvækstkommune. Alle estimer, undtagen de ikke-udfyldte søjler, er signifikante på et 5 pct. signifikansniveau. Se figur 2 for beskrivelse af referencepersonen og (i)-(ii).

Kilde: Danmarks Statistiks registre og egne beregninger.

Kvinder tager andre uddannelser end mænd

En del af forskellen mellem mænd og kvinder kan skyldes lønforskelle mellem specifikke uddannelser, som denne analyse ikke tager højde for. Fx kan det være kvinder tager andre lange videregående uddannelser end mænd. Som tidligere beskrevet kan valg af uddannelser forklare 8 pct. af lønforskellen mellem mænd og kvinder 10 år efter dimitering, jf. afsnit Bresler og Klejnstrup (2023). Forskellige uddannelser forklarer dog ikke hele sammenhængen, hvilket indikerer, at kvinders karrierer også bliver begrænset efter, at de har valgt en karrierevej, og at begrænsningen ikke udelukkende ligger i form af valg af uddannelse eller branche.

Begrænsninger kan skyldes mange faktorer i samfundet

Begrænsningerne for kvinder på arbejdsmarkedet kan bl.a. være relateret til skæve kønsnormer i forbindelse med at få børn. Ebdrup og Jørgensen (2021) finder, at kvinder går betydeligt ned i løn,

når de får et barn, som følge af bl.a. mere barsel, afholdelse af flere børns sygedage m.m. Forskningen tyder dog også på, at kvinder kan blive udsat for konkret diskrimination på arbejdsmarkedet, hvor kvinder fx generelt ikke bliver anset som lige så talentfulde som mænd, jf. afsnit Klejnstrup (2023).

Tendensen har været den samme de sidste 10 år

For at undersøge om begrænsningerne har udviklet sig over tid, har vi foretaget de to regressioner 10 år tilbage i tid. Her finder vi, at der ikke er sket en nævneværdig udvikling i sammenhængen for hverken kvinder eller efterkommere. Hvis udviklingen fortsætter i samme tempo som hidtil, vil kvinder altså ikke foreløbig nå toppen af indkomstfordelingen i samme grad som mænd.

Undersøger effekten af at arbejde deltid og have børn

Forskellen mellem mænd og kvinder skyldes ikke deltid

For at undersøge mulige forklaringer på, at kvinder ikke ender i top 20 pct. af indkomstfordelingen i samme grad som mænd, har vi tilføjet tre yderligere variable til vores undersøgelse. Den første er en indikator for, om personen arbejder deltid⁵, den anden er en indikator for, om personen har børn, og den tredje er en indikator for, om personen er enlig forsørger.⁶ Hvis estimatet for kvinder falder betydeligt, når vi inkluderer disse variable, vil det tyde på, at grunden til, at kvinder ikke når top 20 pct. af indkomstfordelingen i samme grad som mænd, bl.a. er, at de i større grad arbejder deltid end mænd, eller at de i højere grad er enlige forsørgere, hvilket kan give en række barrierer for dem på arbejdsmarkedet.

Deltid og enlig forsørgelse er ikke barrieren for kvinder

Estimatet for kvinder fra figur 3 ændrer sig dog stort set ikke, når vi tilføjer de tre nye variable. Det negative estimat for kvinder falder fra -15,2 til -14,4 pct.-point, dvs. den negative sammenhæng bliver 0,8 pct.-point mindre. Deltid har dog ikke overraskende en stor negativ sammenhæng med at ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen med et estimat på -13,3 pct.-point. Til gengæld er der ingen signifikant sammenhæng mellem det at være enlig forsørger og sandsynligheden for at være i top 20 pct. af indkomstfordelingen som 40-årig.

Der kan være forskelle i arbejdstid, som ikke medregnes

At kvinder potentielt arbejder mere deltid, eller oftere er enlige forsørgere, ser altså ikke ud til at være de faktorer, der driver den negative sammenhæng mellem at være kvinde og sandsynligheden for at ende i toppen af indkomstfordelingen. Opgørelsen af arbejdstimer i Danmarks Statistiks registre dækker dog fx ikke ubetalt overarbejde eller børns sygedage. Det kan derfor ikke udelukkes, at en del af forskellen mellem mænd og kvinder stadig skyldes, at mænd i gennemsnit arbejder flere timer end kvinder.

Ser på ledere som et andet mål for succes

Kvinder bliver ledere i mindre grad end mænd

Som et andet proxymål for succes, har vi udført samme regressioner som ovenstående, men med en indikatorvariabel for om personen er leder som 40-årig som afhængig variabel.⁷ Ledere er en mere begrænset gruppe end top 20 pct. af indkomstfordelingen, da kun 4 pct. af de 40-årige i vores population er ledere. Der er til gengæld et overlap mellem grupperne, da ca. 70 pct. af lederne i vores population også indgår i top 20 pct. af indkomstfordelingen.

Kvinder bliver ledere i mindre grad end mænd

Når vi ser på sammenhængen mellem forudsætningsvariablene og sandsynligheden for at være leder som 40-årig, er sammenhængene meget lig sammenhængene mht. at være i top 20 pct. af indkomstfordelingen, jf. figur 4. At have forældre med en høj uddannelse eller høj indkomst har en positiv sammenhæng, mens det at være kvinde har en stærk negativ sammenhæng. Dog er der en negativ sammenhæng mellem at have en forælder med en ph.d. og sandsynligheden for at være leder, hvor det at have en forælder med en ph.d. havde en stærk positiv sammenhæng med at ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen, jf. figur 2.

Underliggende ssh. for at blive leder er generelt mindre

At være kvinde giver ca. 3 pct.-points lavere sandsynlighed for at være leder som 40-årig end det at være mand. Da kun 4 pct. af de 40-årige er ledere, svarer 3 pct.-points lavere sandsynlighed til at kvinder har ca. 2,5 pct. sandsynlighed for at blive leder, mens mænd har 5,5 pct. sandsynlighed. Estimerne i figur 4 er mindre end i figur 3 fordi den underliggende sandsynlighed for at være leder er mindre end den underliggende sandsynlighed for at ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen.

Kvindens muligheder for at blive leder er begrænset

Resultaterne fra figur 4 viser, at en kvinde, der vælger at tage samme uddannelse som en mand, og arbejde i samme branche, stadig har væsentlig lavere sandsynlighed for at blive leder, end en mand har, på samme vis som når vi måler på sandsynligheden for at ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen. Det tyder på, at kvinders karrierer ikke kun bliver begrænset ift. deres løn, men

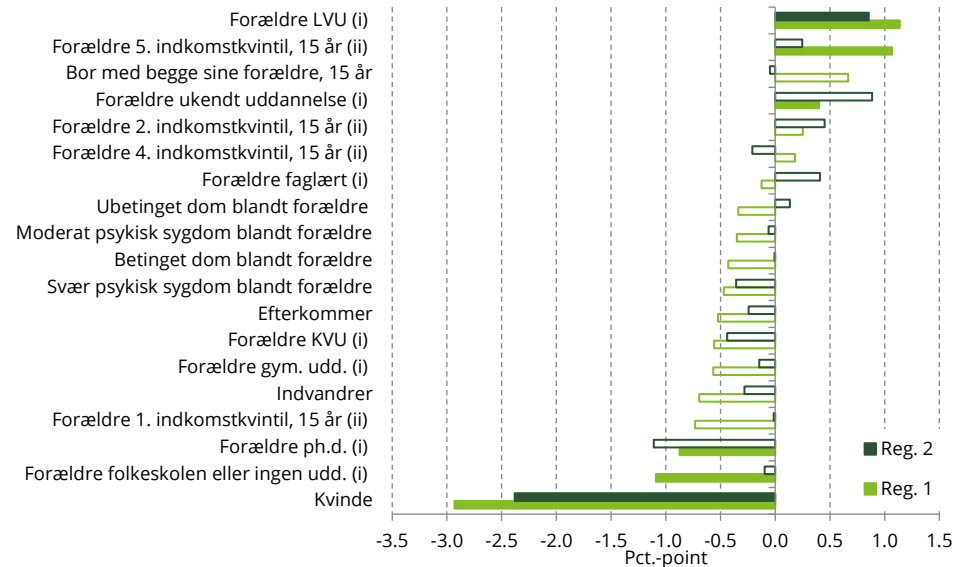
⁵ Personer på deltid defineres som personer, der er lønmodtagere og som arbejder under 32 timer om ugen. Vi danner en kategorisk variabel, hvor personer enten kan arbejde fuldtid, deltid eller indgå som "ikke lønmodtagere".

⁶ Defineret som at personen deler adresse med en eller flere børn, og at der ikke er registreret andre voksne på adressen.

⁷ Ledelsesansvar defineres på baggrund af variabelen DISCO_KODE fra Danmarks Statistiks arbejdsmarkedstatistik, RAS. Vi definerer personer som være ledere, hvis deres DISCO_KODE for deres primære beskæftigelse ligger i kategorien "Ledelsesarbejde".

også deres mulighed for at blive ledere. Der er til gengæld ingen signifikant negativ sammenhæng mellem at være efterkommer og blive leder som 40-årig.

Figur 4 Relativ sandsynlighed for at være leder som 40-årig, 2020

Anm.: Figuren viser alle parameterestimater for forudsætningsvariablene i regression (1) og (2) på nær estimaterne for opvækstkommune. Alle estimater, undtagen de ikke-udfyldte søjler, er signifikante på et 5 pct. signifikansniveau. Se figur 2 for beskrivelse af referencepersonen og (i)-(ii).

Kilde: Danmarks Statistiks registre og egne beregninger.

Chanceligheden i Danmark kan forbedres

I Danmark er der ikke chancelighed for alle

Analysen indikerer, at der i Danmark ikke er chancelighed for alle grupper i samfundet. På trods af samme talentmasse vokser nogle grupper op med væsentligt lavere sandsynlighed for at blive ledere eller ende i toppen af indkomstfordelingen end andre. Især kvinder og efterkommere ser ud til at opleve barrierer, der afholder dem fra at få succes på arbejdsmarkedet som 40-årige i samme grad som mænd og personer af dansk herkomst.

Nogle grupper kræver indsats tidligt i livet

For efterkommere indikerer analysen, at barriererne for talentudfoldelse for efterkommere primært udmønter sig i fx valg af uddannelse eller branche med et relativt lavt indkomstniveau. Det afspejler sig ved, at efterkommere vokser op med lavere sandsynlighed for at ende i toppen af indkomstfordelingen end personer af dansk herkomst, men at sammenhængen forsvinder, når vi kontrollerer for personers karakteristika som 40-årig.

Kvinder oplever karrierebegrænsninger

I modsætning til efterkommere, har kvinder også lavere sandsynlighed for både at blive ledere og ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen, også når vi kontrollerer for personers karakteristika som 40-årig, herunder uddannelsesniveau og branche. Det tyder på, at kvinder også senere i livet står overfor en række faktorer, der begrænser dem i at gøre karriere, også selvom de fx har taget en lang uddannelse. Denne tendens ser samtidigt ikke ud til at være blevet mindre de seneste 10 år.

Skæve kønsnormer bør nedbrydes ...

Hvis kvinder fremover skal have same mulighed for talentudfoldelse som mænd, kræver det et opgør med de kønsnormer i samfundet, der bl.a. gør at kvinder vælger relativt lavtlønnede uddannelser ift. mænd, og som gør, at kvinder går betydeligt ned i løn, når de får børn, jf. Ebdrup og Jørgensen (2021).

... og indfør mere fleksibilitet på arbejdspladsen

Nobelprisvinder i økonomi, Claudia Goldin, peger på, at en stor del af forskellene mellem mænds og kvinders udfald på arbejdsmarkedet skyldes forskellige behov for fleksibilitet samtidig med, at nogle brancher eller stillinger i uproportional høj grad belønner de personer, der arbejder mange timer.⁸ Ifølge Goldin (2014) kan samfundet mindske meget af det tilbageværende løngab mellem

⁸ Goldin (2014)

mænd og kvinder ved at mindske omkostningen ved fleksibilitet, så fleksibilitet ikke er forbundet med en ekstra økonomisk straf. Det kan virksomheder fx gøre, ifølge Goldin, ved at tage et opgør med normen om, at personer skal arbejde ekstraordinært mange timer i starten af deres karriere for at vise, at de engagerede medarbejdere.⁹

3. Litteratur

Bresler og Klejnstrup (2023). *Kønsskæve uddannelsesvalg bidrager til tab af talent og økonomisk ulighed mellem kønnene*. Analysenotat. Kraka-Deloitte.

Ebdrup og Jørgensen (2021). *Børns betydning for løngabet mellem mænd og kvinder*. Analysenotat. Kraka-Deloitte.

Goldin, C. (2014). "A Grand Gender Convergence: Its Last Chapter." *American Economic Review* 104(4). s. 1091-1119.

Goldin, C. (2015). "How to Achieve Gender Equality." *Milken Institute Review*. July (Q3): 24-33.

Klejstrup (2023). *Danmark har rekord i kønsstereotype forestillinger om talent, og det kan hindre effi-*
cient allokering af talent på arbejdsmarkedet. Analysenotat. Kraka-Deloitte.

⁹ Goldin (2015)

4. Bilag 1

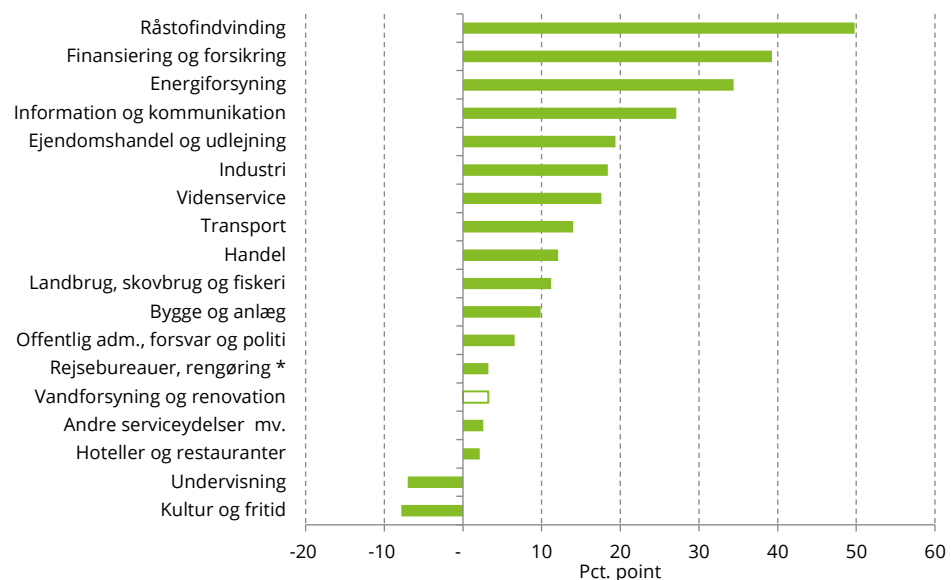
Stærk sammenhæng mellem valg af branche og succes...

Når vi betragter personers karakteristika som 40-årige, finder vi en stærk sammenhæng mellem den branche, en person er beskæftiget indenfor, og sandsynligheden for at være i top 20 pct. af indkomstfordelingen. Fx er der, alt andet lige, 49,8 pct.-point større sandsynlighed for at ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen som 40-årig for personer, der er beskæftiget indenfor branchen "råstofindvinding", end for personer, der er beskæftiget indenfor sundhed og socialvæsen, jf. Figur 5. Omvendt er der 7,8 pct.-point lavere sandsynlighed for at ende i toppen af indkomstfordelingen for personer, der er beskæftiget indenfor kultur og fritid.

... pga. branchesammenhæng med indtjening

Resultaterne afspejler, at der er stor indkomstforskel på tværs af brancher i samfundet. Fx vil der være stor forskel på indkomsten for personer med samme uddannelseslængde, der arbejder med råstofindvinding, og personer, der arbejder med undervisning. En persons valg af branche er derfor afgørende for personens sandsynlighed for at ende i toppen af indkomstfordelingen blandt 40-årige.

Figur 5 Relativ sandsynlighed for at ligge i top 20 pct. fordelt på brancher, 2020

Anm.: Reference: Sundhed og socialvæsen. De udfyldte søjler angiver, at estimaterne er signifikante på et 5 pct. signifikansniveau. Er søjlerne ikke udfyldte, er estimaterne ikke signifikante på dette niveau. Figuren afspejler estimaterne for branche-dummies fra regression (2). *"og anden operationel service".

Kilde: Danmarks Statistiks registre og egne beregninger.

Længere uddannelse giver større ssh. for succes...

Udover valg af branche, har også andre karakteristika sammenhæng med personens sandsynlighed for at ende i top 20 pct. af indkomstfordelingen som 40-årig. figur 6 viser sammenhængen mellem en persons karakteristika som 40-årig og sandsynligheden for at ligge i toppen af indkomstfordelingen. Fx er sandsynligheden for at ende i toppen af indkomstfordelingen 40,8 pct.-point højere for personer med en ph.d. end personer, der kun har gennemført folkeskolen eller ikke har nogen uddannelse, jf. figur 6.

... det samme gør høje karakterer i gymnasiet...

At ligge i toppen af karakterfordelingen i gymnasiet, har også en positiv sammenhæng med sandsynligheden for at ende i toppen af indkomstfordelingen. Personer med et karaktergennemsnit blandt de 20 pct. bedste har 8,4 pct.-point højere sandsynlighed for at ende i toppen end personer, der har et karaktergennemsnit i midten af karakterfordelingen.

... og tilknytning til arbejdsmarkedet som 15-årig

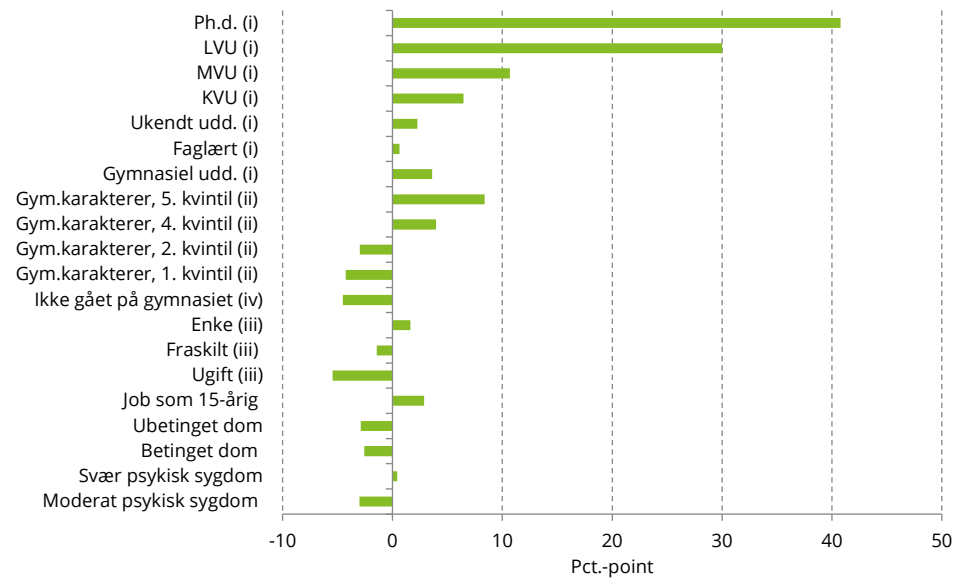
Tilknytning til arbejdsmarkedet fra en tidlig alder ser også ud til at have en positiv sammenhæng med personers sandsynlighed for at ende i toppen af indkomstfordelingen. Personer, der har en

positiv erhvervsindkomst som 15-årige, har 2,9 pct.-point højere sandsynlighed for at ende i toppen af indkomstfordelingen som 40-årige.

Personer, der ikke er gift, har lavere relativ ssh. for succes

Udover uddannelsesniveau og valg af branche er der også en række sociale faktorer, som også i høj grad har sammenhæng med sandsynligheden for at ende i toppen af indkomstfordelingen. Fx har personer, der ikke har været gift som 40-årige, 5,5 pct.-point lavere sandsynlighed for at ende i toppen af indkomstfordelingen, jf. figur 6. Det at være fraskilt, at have modtaget en dom eller at have fået en moderat psykisk diagnose er ligeledes associeret med en lavere sandsynlighed for at ende i toppen.

Figur 6 Relativ sandsynlighed for at ligge i top 20 pct. som 40-årig, 2020

Anm.: Estimerne er signifikante på et 10 pct.-signifikansniveau. De ikke-udfyldte søjler er ikke signifikante på et 5 pct.-signifikansniveau. (i) Højeste fuldførte uddannelse. Reference: folkeskolen eller ingen uddannelse. (ii) Gymnasiekarakterkvartil. Reference: personer med gymnasiekarakterer i 3. kvartil. (iii) Civilstatus. Reference: gift. (iv) Personer, som ikke har et gymnasiekaraktergennemsnit. Reference: Personer, der har et gymnasiekaraktergennemsnit.

Kilde: Danmarks Statistiks registre og egne beregninger.